

KURYER LITIEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Пятница. 27-го Мая — 1838 — Wilno. Piątek. 27-go Maja.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 21-го Мая.

Высочайшій Рескриптъ.

Попечительному Совѣту заведеній Общественнаго Призрѣнія.

Разсмотрѣвъ съ удовольствіемъ поднесенный Мнѣ Попечительнымъ Совѣтомъ Отчетъ за 1837 годъ, свидѣтельствующій о благосостояніи подвѣдомственныхъ ему заведеній и о ревностномъ попеченіи управляющихъ оными, лично Мною дознанномъ, Я вмѣняю Скъ въ пріятную обязанность изъявить Попечительному Совѣту вообще и попечителямъ въ особенности, совершенную Мою признательность.

На подлинномъ Собственною Его Императорскаго Величества рукою подписано:

С. Петербургъ.

16-го Апрѣля, 1838 года.

НИКОЛАЙ.

— Высочайшею Граматою, 21-го Апрѣля, Всемилостивѣе пожалованъ Кавалеромъ Ордена *Св. Владимира 2-й степени*, Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ *Обресковъ*.

— Высочайшими Граматами, 21-го и 29-го Апрѣля, Всемилостивѣе пожалованы Кавалерами: Ордена *Св. Станислава 1-й степени*, Непремѣнный Презусъ Комиссіи Военнаго Суда, при Санктпетербургскомъ Ордонансъ-Гаузѣ учрежденной, состоящій по Арміи Генераль-Маіоръ *Зайцовъ*, и того же ордена 2-й степени, состоящій при Инженерномъ Корпусѣ, Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ *Мейеръ*.

— На время отсутствія Вице-Канцлера Графа *Нессельрода*, Всемилостивѣе повелѣно Члену Государственнаго Совѣта, Сенатору *Родофиникину*, управлять Министерствомъ Иностранныхъ Дѣлъ.

— Его Императорское Величество Высочайше повелѣть соизволило, Сенатору Генераль-Лейтенанту *Стаалю* присутствовать въ Общемъ Собраніи Московскихъ Департаментовъ Правительствующаго Сената.

— Отставному Поручику Князю *Волконскому* выдана изъ Министерства Финансовъ 10-ти лѣтняя привилегія, на изобрѣтенный имъ способъ приготовленія искусственной камеди изъ картофельной муки. (С. П.)

— На сѣхъ дняхъ обнародовано Правительствующимъ Сенатомъ новое Положеніе о С. Петербургской городской Полиціи, Высочайше утвержденное 1-го Апрѣля. Составъ сей Полиціи въ разныхъ частяхъ ея увеличенъ, какъ того требовали нынѣшнее пространство С. Петербурга, большее, со дня на день умножающееся населеніе его, и обширность полицейскихъ въ немъ дѣлъ. Общее управленіе ея, Оберъ-Полиціймейстеръ и Управа Благочинія, возведено на степень, соответствующую важности обязанностей его, а именно: Оберъ-Полиціймейстеръ поставленъ на степень Гражданскихъ Губернаторовъ, а Управа на степень Губернскихъ Правленій. Пренный, чрезмѣрно сложный порядокъ производства дѣлъ общаго управленія замѣненъ новымъ кратчайшимъ и удобнѣйшимъ; взысканію по договорамъ и по всемъ обязательствамъ письменнымъ, между частными лицами заключаемымъ, — тамъ, гдѣ оно возлагается на

WIAOMOŚCI KRAJOWE.

Санкт-Petersburg, 21-go Maja.

НАЙВЫ՚ШЫЙ РЕСКРИПТЪ.

do Rady Opiekunczej zakładow Powszechnego Opatrzenia.

Rozpatrzywszy z zadowoleniemъ złożone Mnie przez Radę Opiekunczą sprawozdanie za rok 1837, przekonywające o pomyślnymъ stanie zakładów, pod jej wiedzą zostających i o gorliwej pieczołowitości niemi zarządzających, osobiście przezemnie dostrzeżonej, poczytuję Sobie za przyjemny obowiązekъ oświadczyć Radzie Opiekunczej w ogólności i Opiekunomъ w szczególności, zupełne Moje przyznanie.

Na autentyku Własną Jego CESARSKIEJ MOŚCI ręką podpisano:

НИКОЛАЙ.

St. Petersburg.

16-go Kwietnia 1838 roku.

— Przez Najwyższy Dyplomat, 21-go Kwietnia, Najłaskawiej mianowany Kawaleremъ Orderu *Sw. Włodzimierza 2-go stopnia*, Rzeczywisty Radzca Stanu *Obreskow*.

— Przez Najwyższe Dyplomata, 21-go i 29-go Kwietnia, Najłaskawiej mianowani Kawalerami: Orderu *Sw. Stanisława 1-go stopnia*, Dożywotni Prezes Kommissyi Sądu Wojennego, przy S. Petersburgkimъ Ordynans-Hauzie ustanowionej, liczący się w Armii Jenerał-Major *Zajcow*, i tegoż Orderu 2-go stopnia, zostający przy korpusie Inżynierów, Rzeczywisty Radzca Stanu *Mayer*.

— Na czas nieobecności Vice-Kanclerza Hrabiego *Nesselrode*, Najłaskawiej rozkazano Członkowi Rady Państwa, Senatorowi *Rodoфиникинови*, zarządzać Ministerjumъ Spraw Zewnętrznych.

— Jego CESARSKA MOŚĆ Najwyżej rozkazać raczył, Senatorowi, Jenerał - Porucznikowi *Staalowi* zasiadać w Ogólnémъ Zebraniu Moskiewskichъ Departamentówъ Rzadzającego Senatu.

— Odstawnemu Porucznikowi *Xięciu Wołkońskiemu* wydano z Ministerjumъ Skarbu 10-cio letni przywilej, na wynaleziony przezeń sposóbъ robienia gumy sztucznej z mąki kartoflowej.

— W tychъ dniachъ Rzadzący Senat opublikował nową Ustawę o S. Petersburgkiej Policji Mieskiej, Najwyżej utwierdzoną 1-go Kwietnia. Skład tej policji w różnychъ jej częściachъ został powiększony, jak tego potrzebowała terazniejsza przestrzeń S. Petersburga, wielka, codziennie wzrastająca jego ludność, i obszerność policyjnychъ w nimъ obowiązkówъ. Ogólny jej zarząd, Ober-Policmeister i Urządъ Policji wyniesiono na stopień, odpowiadający ważności jego obowiązkówъ, a mianowicie Ober-Policmeister postawiony na stopniu Cywilnychъ Gubernatorów, a urządъ Policji na stopniu Rządówъ Gubernialnychъ. Dotychczasowy nader wieloskładny porządekъ odbywania spraw ogólnego zarządu zamieniony został nowymъ krótszymъ i dogodniejszymъ; uzyskaniemъ na mocy umówъ i wszystkichъ zobowiązańъ na piśmie wydanychъ, między prywatnemi osobami, — tam, gdzie się to wkłada na Policję, — nadano ścisłość i szybkość, dawno pożądanę. W powszechności przedmiotъ zawi-

Полицію,—даны строгость и быстрота: давно желаемыя. Вообще предметы вѣдомства, образъ дѣйствія, степень и предѣлы власти, подчиненіе и ответственность каждаго Полицейскаго Чиновника и служителя, опредѣлены съ точностію; для свѣдѣнія и руководства самыхъ владѣльцовъ домовъ и прочихъ недвижимыхъ имѣній, въ столицѣ находящихся, изда ны въ томъ же Положеніи статьи о ихъ обязанностяхъ полицейскихъ. Надзоръ за всеми дѣйствіями Полиціи усиленъ посредствомъ опредѣленія къ тому особенныхъ Чиновниковъ подъ именемъ Товарища Губернскаго Прокурора и троихъ Странничихъ Полицейскихъ дѣлъ. Оклады жалованья для служащихъ въ Полиціи соразмѣрены съ улучшеніями, въ последнее время по губернскаму управленію сдѣланными; разряды ихъ должностей и пенсій возвышены. (Слб. В.)

— Государственный Совѣтъ въ Департаментѣ Законовъ и въ Общемъ Собраніи, разсмотрѣвъ представленіе Министра Внутреннихъ Дѣлъ объ измѣненіи 3 пункта 770 статьи III тома Свода Законовъ, относительно избранія нечиновныхъ дворянъ въ должности, отъ выборовъ зависящихъ, и соглашаясь съ мнѣніемъ его, Министра, положилъ: 770 ст. тома III Св. Законовъ измѣнить въ 3 пунктѣ слѣдующимъ образомъ: Въ должности по выбору Дворянства могутъ быть избираемы: 3, Потомственные Дворяне, кои нигдѣ еще не служили и слѣдовательно, какъ неимѣющіе класснаго чана, не участвуютъ въ дѣлахъ Собранія, но сии Дворяне могутъ быть избираемы въ одну только должность Попечителей хлѣбныхъ запасныхъ магазиновъ. (Оп. Прав. Сен. 27 Апрѣля 1838 г.)

— Правительствующій Сенатъ слушали представленіе Г. Министра Финансовъ, въ которомъ изъясняетъ, что по неопредѣленію въ примѣчаніи къ ст. 292-й продолж. 15 Тома Свода Законовъ Уголовныхъ: куда должны быть обращаемы двойные проценты, взыскиваемые за передержаніе вѣрренныхъ кому либо по службѣ денегъ, или вещей, и въ слѣдствіе поступившихъ въ Министерствѣ Финансовъ отъ нѣкоторыхъ Казенныхъ Палатъ по сему предмету вопросовъ, оны Г. Министръ входилъ съ представленіемъ въ Комитетъ Гг. Министровъ, полагая въ дополненіе къ приведенной статьѣ постановить, чтобы двойные казенные проценты за умедленіе записки въ приходъ и отсылки казенныхъ денегъ и вещей, отсылаемы были въ Приказы Общественнаго Призрѣнія, въ подкрѣпленіе ихъ способамъ; что же касается до таковыхъ же процентовъ, слѣдующихъ на томъ же основаніи и согласно съ примѣчаніемъ къ ст. 290 того же тома за передержаніе денегъ и вещей, разнымъ мѣстамъ и лицамъ принадлежащихъ, то чтобы половина ихъ предоставлена была въ пользу того мѣста, или лица, кому принадлежить имущество, а другая отсылалась равнымъ образомъ въ Приказы Общественнаго Призрѣнія. Нынѣ выпискою изъ журнала Комитета Гг. Министровъ дано ему Г. Министру знать, что представленіе это утверждено Комитетомъ 15 минушаго Марта и что на оный послѣдовало Высочайшее соизволеніе. (Оп. Прав. Сен. 3 Мая 1838 г.)

— Правительствующій Сенатъ слушали рапортъ Г. Министра Государственныхъ Имуществъ, что оны, принимая во уваженіе, что натуральныя аренды и денежныя, вмѣсто оныхъ, выдачи въ равной степени составляютъ Всемилостивѣйшую награду, и что при существующемъ дозволеніи передавать первыя на основаніи Св. Зак. т. 8 Устав. объ аренд. и старост. имѣнійхъ ст. 51, не удобно воспретить сіе относительно послѣднихъ, входилъ съ представленіемъ въ Комитетъ Гг. Министровъ. По положенію Комитета Государь Императоръ въ 15 день Марта 1838 года Высочайше повелѣть соизволилъ: всемъ лицамъ, получающимъ по Высочайшимъ указамъ денежное вмѣсто арендъ производство, предоставить на будущее время свободу уступать вовсе права свои на арендныя выдачи постороннимъ лицамъ, не иначе, какъ съ утвержденія таковой переуступки Министерствомъ Государственныхъ Имуществъ, какъ сіе установлено 54 ст. Св. Зак. том. 8 Уст. объ аренд. и старост. имѣнійхъ, для передачи арендъ въ натурѣ. (Оп. Пр. Сен. 4 Мая 1838 г.)

— Правительствующій Сенатъ слушали рапортъ Г. Министра Внутреннихъ Дѣлъ, что по отношенію С. Петербургскаго Военнаго Генералъ-Губернатора, о дозволеніи малолѣтнимъ дѣтямъ (дочери 11 и сыну 10 лѣтъ) находящимся на службѣ во 2-мъ рабочемъ экипажѣ Еврея Маркуса оставаться съ матерью при немъ въ С. Петербургѣ, оны Г. Министръ Внутреннихъ Дѣлъ входилъ съ представленіемъ въ Комитетъ Гг. Министровъ, который согласно съ заключеніемъ его, полагалъ: дозволить дочери Маркуса Ривкѣ и сыну Иоселю оставаться въ С. Петербургѣ, вмѣстѣ съ матерью при отцѣ ихъ, малярномъ мастерѣ 2 рабочаго экипажа, не далѣе однакожь какъ до со-

дowmentа, kształt działania, stopień i granice władzy, podległość i odpowiedzialność kaźdego Policyjnego Urzędnika i służącego, oznaczone są z dokładnością; dla wiadomości i przewodnictwa samych właścicieli domów i innych majątków nieruchomych, w stolicy znajdujących się, opisane są w tejże Ustawie artykuły o ich obowiązkach Policyjnych. Nadzór około wszystkich działań Policyi został podwojony przez nażnaczenie do tego osobnych Urzędników pod imieniem Towarzysza Gubernialnego Prokurora i trzech Strapeczych Spraw Policyjnych. Wyznaczenia płacy dla służących w Policyi odpowiednie są ulepszeniom, w ostatnim czasie w Gubernialnym Zarządzie uczynionym; rzędy ich obowiązków i pensyi zostały podwyższone. (G.S.P.)

— Rada Państwa na Departamencie Praw i na Powszechném Zebraniu, rozpatrzywszy przedstawienie Ministra Spraw Wewnętrznych o odmianie 3-go punktu 770 artykułu III-go Tomu Połączenia Praw, względnie obierania dworzan rang niemających do obowiązków, od wyborów zależących, i zgadzając się z opinią tego Ministerstwa, postanowiła: 770 ty artykuł Tomu III-go Połączenia Praw odmienić w 3-m punkcie w sposób następujący: Do obowiązków z wyboru Dworzństwa mogą być obierani: 3, Dworzanie potomni, którzy nigdy jeszcze nie służyli, a zatem, jako niemający rang klasycznych, nie uczestniczą w sprawach Zgromadzenia, ale ci Dworzanie mogą być obierani do samego tylko obowiązku Kuratorów zapasnych magazynów zbożowych. (Op. przez Rz. Sen. 27-go Kwietnia 1838 r.)

— Rządzący Senat słuchali przedstawienia P. Ministra Skarbu, w którym wyraża, że dla nie oznaczenia w uwadze do artykułu 292-go dalszego ciągu 15-go Tomu Połączenia Praw Kryminalnych: dokąd powinny być obracane podwójne procenta, uzyskiwane za przestrzymanie powierzonych komukolwiek z obowiązków służby pieniędzy, albo rzeczy, i na skutek weszłych do Ministerjum Skarbu od niektórych Izb Skarbowych w tym przedmiocie zapytań, tenże P. Minister czynił przedstawienie do Komitetu PP. Ministrów, podając na dopełnienie pomienionego artykułu postanowić, ażeby podwójne procenta skarbowe za opóźnienie zapisania do przychodu i odestania skarbowych pieniędzy i rzeczy, odsyłane były do Urzędów Powszechnego Opatrzania, dla zasilenia ich środków; co się zaś ściąga do takichże procentów, należących na tejże osnovie i zgodnie z uwagą do artykułu 290-go tegoż Tomu za przestrzymanie pieniędzy i rzeczy, do różnych miejsc i osób należących, tedy żeby połowa ich zostawiona była na rzecz tego miejsca, albo osoby, do kogo majątek należy, a druga iżby odsyłana była równymże sposobem do Urzędów Powszechnego Opatrzania. Teraz przez wypis z żurnалу Komitetu PP. Ministrów, дано temu P. Ministrowi wiedzieć, że przedstawienie jego utwierdzone zostało przez Komitet 15-go zeszłego Marca, i że na nie nastąpiło Najwyższe zezwolenie. (Op. przez R. S. 3-go Maja 1838 r.)

— Rządzący Senat słuchali raportu P. Ministra Majątków Państwa, że on, uważając, iż naturalne arendy i zamiast ich pieniężne wypłaty w równym stopniu stanowią Najłaskawszą nagrodę, i że przy istniejącem dozwoleniu przelewać pierwsze na osnovie Połączenia Praw T. 8-go Ustawy o arendownych i starościńskich majątkach artykułu 51-go, niedogodnie jest to zabronić względnie ostatnich, czynił przedstawienie do Komitetu PP. Ministrów. Po nastąpieniu postanowieniu Komitetu Cesarz Jego Mość 15-go Marca 1838 roku Najwyżej rozkazać raczył: wszystkim osobom, pobierającym podług Najwyższych ukazów pieniężne zamiast arend wypłaty, zostawić na czas przyszły wolność ustępowania zupełnie praw swoich do wypłat arendownych osobom ustronnym, ale nie inaczej, jak za utwierdzeniem takiego przelewu przez Ministerjum Majątków Państwa, jak to jest postanowiono 54-m artykułem Połączenia Praw Tomu VIII-go Ustawy o arendownych i starościńskich majątkach, dla przelewu arend w naturze. (Op. przez Rz. S. 4-go Maja 1838 r.)

— Rządzący Senat słuchali raportu P. Ministra Spraw Wewnętrznych, że po odniesieniu się S. Petersburskiego Wojennego Jenerał-Gubernatora, o dozwoleniu małoletnim dzieciom (córce 11-tu i synowi 16-ciu lat) znajdującemu się w służbie w 2 roboczym ekwipażu żyda Markusa zostawać z matką przy nim w S. Petersburgu, tenże P. Minister Spraw Wewnętrznych czynił przedstawienie do Komitetu PP. Ministrów, który zgodnie z jego wnioskiem, mniemał: dozwolnić córce Markusa Rywce i synowi Josielowi zostawać w S. Petersburgu, razem z matką przy ich ojcu, malarzu 2-go ekwipażu roboczego, nie dalej jednakże, jak do pełnoletności, za najdeściem której powinni obrać sobie dozwolony roz-

вершеннолѣтія, съ наступленіемъ косяго они должны избирать себѣ дозволенный родъ жизни въ мѣстѣ постоянной осѣлости Евреевъ. На сѣмъ положеніи Комитета Гг. Министровъ 8 истекшаго Марта послѣдовала собственноручная Его Императорскаго Величества резолюція: „Согласенъ, но сыну не иначе какъ ежели отецъ согласенъ включить его въ военные кантонисты, что спредъ принять за правило.“ (Оп. Пр. Сен. 25 Апрѣля 1838 г.) (С. В.)

Письма въ Вильну писанныя Ксендзомъ Евгеніемъ Осташевскимъ, ордена Тринитаріевъ, духовникомъ Кавказскаго Корпуса Гренадерской бригады. *)

I.

Гори, 24-го Мая 1837 года.

..... Дальнѣйшія мои наблюденія дѣлаемыя въ Грузіи, суть слѣдующія: почва здѣсь вообще плодородна, но обработываніе ея въ крайнемъ пренебреженіи; послѣ одного на скоро вспаханія, безъ всякаго унавоживанія и употребленія бороны, брошенное зерно въ землю доставляетъ обильную жатву. Другаго хлѣба кромѣ пшеницы и ячменя не сѣютъ, хотя опытомъ доказано, что и другіе роды хлѣба могли бы произрастать успѣшно какъ и въ нашихъ странахъ. Плодоносныя деревья растутъ безъ малѣйшаго раченія, не смотря однакожь на то, родятъ не дурные плоды. Еслибы эта земля населена была жителями трудолюбивыми и образованными, тогда искусство вмѣстѣ съ природою, содѣлали бы этотъ край, одною изъ самыхъ изобильнѣйшихъ и пріятнѣйшихъ странъ міра; но этого никогда нельзя ожидать отъ народа невѣжественнаго и преданнаго лѣности. Рогатой скотъ и прочій, тотъ же самый какъ и у насъ, но еодержится безъ всякаго попеченія; сверхъ того находятся здѣсь буйволы, которыхъ употребляютъ къ сельскимъ работамъ какъ у насъ воловъ, и ослы для перевоза небольшихъ тяжестей особливо по горамъ. Здѣшнія овцы принадлежатъ къ отдѣльной породѣ: онѣ имѣютъ короткія, круглыя хвосты, наполненные однимъ жиромъ. Говядина ихъ вкуснѣе, а шерсть потоньше. Эта порода овецъ несравненно оказалась бы полезнѣе чѣмъ нашихъ. Кажется, что легко можнобы было разводить ихъ и въ нашихъ странахъ, особливо же въ губерніяхъ Каменецъ-Подольской и Волынской, гдѣ климатъ похожъ на здѣшній. Правда, что онѣ пасутся только по горамъ, но между тѣмъ проѣзжая чрезъ Кавказскую линію, я видѣлъ овцы этой же породы пасущіяся въ такихъ мѣстахъ, гдѣ вовсе нѣтъ горъ.... Чрезъ нѣсколько дней я отправляюсь къ Черноморскимъ баталіонамъ, исправлять духовныя обязанности и религіозныя доставлять пособія Полякамъ тамъ находящимся. Говорятъ, что воздухъ въ тамошнихъ странахъ не благоприятствуетъ здоровью и что вода будто вредна, но слышно, что можно видѣть тамъ и привлекательныя мѣста по своему мѣстоположенію. По возвращеніи моемъ въ Гори, не премину описать все что случится мнѣ видѣть изъ достопримѣчательностей.....

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

П р у с с і я.

Берлинъ, 22-го Мая.

Предназначенные на сей годъ маневры, начались сегодня большимъ парадомъ. Въ 9 часовъ утра, войска стояли уже подъ ружьемъ въ боевомъ порядкѣ. Король, находившійся на правомъ флангѣ, встрѣтилъ Государя Императора и Короля Ганноверскаго и сопровождалъ Ихъ Величества по линіи фронта. Войска привѣтствовали Государей радостными кланками и музыка играла Русскій народный гимнъ: *Боже Царя храни*. Государыня Императрица и всѣ Принцессы Королевской фамиліи изволили смотрѣть на парадъ изъ экипажей. Послѣ сего, войска построились въ колонны и прошли церемоніальнымъ маршемъ. Король ѣхалъ впереди первой колонны. Когда же 6 Кирасирскій полкъ проходилъ мимо мѣста занимаемаго Ихъ Величествами, Государь Императоръ, бывшій въ мундирѣ этого полка, ѣхалъ впереди онаго. Также и Его Императорское Высочество Великій Князь Цесаревичъ ѣхалъ предъ 3 Уланскимъ полкомъ, а Король Ганноверскій предъ 3 Гусарскимъ. (О. Г. Ц. И.)

— Гробница умершаго и похороненнаго здѣсь за 40 лѣтъ Турецкаго Посланника, неоставившая почти по себѣ ни слѣда, теперъ по приказанію Правительства отыскана и искусно возобновлена. Она возвышается среди луга предъ Гальскими воротами, и теперъ ограждена прекрасною чугуною рѣшеткою и

*) Письмо тогожь корреспондента, писанное въ Вильну въ Ноябрь 1836 года, помѣщено въ 22-мъ N-рѣ Литовскаго Вѣстн., 1837 года.

дзай życia w miejscu stałej osiadłości żydów. Na to postanowienie Komitetu PP. Ministrów 8-go zeszłego Marca nastąpiła własnoręczna Jego Cesarskiej Mości резолюція: „Zgadza się, ale synowi nie inaczej, jak jeżeli ojciec zgodzi się zapisać go do kantonistów wojskowych, co na przyszłość przyjmę za prawidło.“ (Op. przez R. S. 25-go Kwietnia 1838 r.) (G.S.)

LISTY PISANE DO WILNA PRZEZ X. EUGENIUSZA OSTASZEW-SKIEGO ZAKONU TRYNITARSKIEGO, KAPELLANA KAWKAZ-SKIEJ GRENADERSKIEJ BRIGADY *).

I.

Dnia 24 Maja 1837 r. z miasta Gori:

..... Dalsze moje postrzeżenia, czynione w Грузіи, są następujące: grunt w ogólności urodzajny, ale uprawa jego zupełnie zaniedbana; po jednym, ledwie lekkim przeoraniu roli, bez żadnego nawozu i bronowania, rzucone ziarno do ziemi, obfity plon wydaje. Innego zboża, prócz pszenicy i jęczmienia, nie zasiewają, i chociaż doświadczenia pokazały, że i inne zboża, równie, jak i w naszych stronach, rodziły się mogły. Drzewa owocowe równą bez żadnego pielęgnowania, a jednak wydają owoce nie najgorsze. Gdyby ta ziemia zamieszkała była przez naród pracowity i oświecony; wtenczas to sztuka połączona z naturą, uczyniłaby tę stronę jedną z najobfitszych i najprzyjemniejszych części świata; lecz od narodu ciemnego i leniwego, nigdy tego oczekiwać nie można.—Bydło rogate i nie rogate, jest to samo, co i u nas, tylko bez żadnego starania utrzymywane; prócz tego, znajdują się tu bajwoły, których używają, równie jak u nas wołów, do pracy; i osły, do przenoszenia nie wielkich ciężarów, mianowicie po górach.—Owce tutejsze, są nieco odmiennego gatunku: ogony mają krótkie, okrągłe jak bochen chleba, z samej tłustości złożone. Mięso ich i wełna, są delikatniejsze. Ten gatunek owiec, więcej nierównie byłby korzystny, aniżeli naszych. Zdaje się: że łatwo możnaby je hodować w naszych stronach; mianowicie w Guberniach Kamieniec-Podolskiej i Żytomierskiej, gdzie klimat zbliżony jest do tutejszego. Prawda, że one najlepiej paść się lubią po górach; z tѣmъ wszyskimъ, jadącъ przez liniją Kaukaską, widziałemъ owce tegoż samego gatunku, pasące się w tychъ мѣjscachъ, гдѣ zupełnie górъ niema.... Za kilka dni, wyjeżdżamъ do баталіонów Czarnomorskich dla sprawowania obowiązkówъ religijnychъ Polakomъ tamъ znajdującymъ się. Powietrze w tamtychъ stronachъ ma byдъ nie zdrowe, a woda szkodliwa; ale powiadają przy tѣmъ: że można widzieć i мѣjsca przyjemne. Jak powrócę do Gori, nie zaniedbamъ opisać, co mi się zdarzy tamъ widzieć z osobliwości.....

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

P r u s s y.

Berlin, 22-go Maja.

W dniu dzisiejszymъ zaczęły się tegoroczne ćwiczenia wojskowe od wielkiej parady. O dziewiętej już; w szyku rozstawione było całe wojsko. Król, stojącъ na prawémъ skrzydle, przyjmowałъ Cesarza Rosyjskiego i Króla Hannoverского; następnie Najjaśniejsi Goście objechali łącznie z Królemъ czoło rozstawionego wojska, gdzie przyjęci zostali najradośniejszemi okrzykami, a muzyka wojskowa grała pieśń rossyjską: *Boże zachowaj Cesarza*. Najjaśniejsza Cesarzowa i wszystkie Xiężniczki Królewskiego domu, z dworskichъ pojazdówъ przypatrywały się tej wspaniałej uroczystości. Następnie sformowały się wojska w kolumny i przeciągały Sam Król przeprowadził je przedъ Cesarzemъ, lecz gdy przechodziła jazda z kolei, Cesarz, mającъ na sobie mundur swego półku 6 Kiryssyerskiego, przeprowadził go przedъ Najjaśniejszymъ Panemъ; toż samo uczynili Cesarzewicz Następca i Król Hannoverский, pierwszy na czele 3 półku ułanów, a drugi 3 półku huzarów. (G.R.K.P.)

— Nagrobekъ zmarłego tu i pochowanego przedъ 40 laty Posta Turецkiego, zostający prawie bezъ śladu żadnego; zostałъ teraz, z rozkazu Rządowego wyszukany i gustownie odnowiony. Wznosi się onъ pośródъ łąki przedъ bramą Halską, a teraz ogródzono go piękną kratą żelazną, otoczoną topolami, w kształcie serca zasadzonymi.

*) List tegożъ korespondenta, pisany do Wilna w Październiku 1836 roku, znajduje się w 22-m Numerze Kurjera Litewskiego roku 1837.

осеена тополевыми деревьями посаженными в вид сердца. Так как Турки весьма заботятся о сохранении гробниц и почитают их память, то присутствующий здесь Турецкий Посланник Кямил-Паша, посетил эту гробницу в сопровождении всей посольской свиты и совершил там обыкновенные молебствия. (G. C.)

Франция.

Париж, 19 го Мая.

Кончина Князя Таллейрана, без сомнѣнія занимает теперь тысячу писателей, которые различно рассуждают о жизни человека, игравшаго в продолжение полустолѣтїя, важнѣйшую роль на политическомъ поприщѣ. Нотаріусъ Шателенъ, предавши вчера Президенту первой инстанціи, завѣщаніе покойнаго; Князь назначалъ своею наследницею, племянницу свою Княгиню Дино, но также отказалъ довольно и Герцогу Валансе, своему внуку. При завѣщаніи приложена собственноручная записка Князя, въ которой онъ объясняетъ политическія свои поступки при разныхъ правленіяхъ начиная съ 1789 г. Завѣщаніе и упомянутая записка, составлены уже въ 1836. Покойный рѣшительно приказалъ своимъ наследникамъ, чтобы записокъ его, хранящихся въ Англіи, не печатали до истеченія 30 лѣтъ, и вмѣстѣ предварялъ ихъ, чтобы они опровергнули все, что до истеченія этого срока будетъ объявлено подъ его именемъ. Завѣщаніе оканчивается увѣреніемъ, что онъ умираетъ въ Римско-Католической вѣрѣ. — По донесеніи жур. *la Presse*, Князь Таллейранъ 17-го ч. въ 6 час. утра, подписалъ письмо къ Папѣ приготовленное уже три мѣсяца, въ которомъ раскрывается что принялъ участіе въ такъ названой конституціонной обѣднѣ на Марсовомъ полѣ. Свидѣтелями при семъ подписаніи были четыре Пера, между которыми два бывшіе прежде иностранными Посланниками. Въ этотъ же день въ 8 час. утра, Король въ сопровожденіи сестры своей (мадамъ Аделанды), навѣстилъ больнаго, который увидѣвъ ихъ сказалъ: „Это самая величайшая честь, которой удостоился домъ мой, а наконецъ обращая взоры на комнату присвокупилъ: „Я почитаю для себя обязанностію представить В. Кор. Вед. тѣхъ особъ, которые еще не имѣли сей чести“; тутъ указалъ на своего врача, хирурга и камердинера. Всѣхъ приходившихъ посѣщать его, Князь велѣлъ пригласить въ комнату. Въ 3 часа по полудни принялъ соборованіе отъ Аббата Дюнану. Между особами, которыхъ имѣлъ особенное удовольствіе видѣть предъ смертію, былъ молодой человекъ изъ его фамиліи, на котораго указывая, онъ сказалъ: „Смотрите, вотъ свѣтъ: тамъ начало, здѣсь конецъ.“ — Первое извѣстіе о кончинѣ Князя, не было вѣрно; всѣ почти журналы согласны въ томъ, что онъ умеръ 17-го ч. въ 4 часа утра. — Когда нѣкоторые принуждали Князя Таллейрана 16-го числа вечеромъ, чтобы онъ подписалъ извѣстное письмо къ Папѣ, онъ будто отвѣчалъ: „Терпѣніе, терпѣніе, я никогда не спѣшилъ въ жизни моей сверхъ нужды, и для того всегда подоспѣвалъ во время.“ Наканунѣ смерти, однакожъ будто сказалъ: „Теперь уже время, пускай дадутъ мнѣ перо“; и потомъ твердою рукою и четко, подписалъ сей важный актъ. Впрочемъ утверждаютъ, что письмо это въ такомъ важномъ духѣ, что оно никакъ не можетъ служить доказательствомъ слабости. Между особами присутствовавшими въ комнатѣ Князя въ минуту его смерти, была Герцогиня Дино, Баронъ Барантъ, Гр. Себастьяни и много знатныхъ лицъ. Сегодня начали бальмировать тѣло, которое по волѣ покойнаго похоронено будетъ въ Валансе. Говорятъ, что Князь чувствуя приближающуюся послѣднюю минуту, окончательно устроилъ всѣ дѣла свои и множество бумагъ, съ важными политическими тайнами, будто передалъ Королю. — Онъ былъ удостоенъ отъ всѣхъ почти Европейскихъ Монарховъ знатнѣйшихъ орденовъ; впрочемъ замѣчено, что по установленіи Бельгійскаго Королевства, не получалъ ордена отъ Короля Леопольда. — До послѣдняго дыханья, Князь не лишился присутствія ума. Извѣстно, что всегда хлопоталъ онъ о томъ, чтобы не умереть въ Парижѣ. Опроверженіе съ его стороны такъ названныхъ религіозныхъ погрѣшностей, устранило всѣ препятствія, какихъ онъ опасался на счетъ послѣдней услуги его тѣлу.

— Г. Тьеръ третьяго дня имѣлъ аудіенцію у Герцога Орлеанскаго. — Генералъ Гаксо опасно боленъ.

— Принцъ Жоанвильскій пробывъ 7 недѣль въ Рио-Жанейро, отплылъ оттуда на корабль *Hercules* по направленію въ Кайенну.

— *Ami de la Charte*, жур. издаваемый въ Нантѣ, увѣряетъ, что въ замкѣ близъ Фрейне, принадлежащемъ Маршалу Бурмову, дѣлаютъ приготовленіе для

Ponieważ Turcy uważają wiele na zachowanie grobowców i szanują ich pamiętkę, przeto obecny teraz tu Poseł Turecki, Kiamil-Basza, zwiedził rzeczony grob w towarzystwie całego swego orszaku poselskiego i odprawił nad nim zwyczajne w takim razie modły. (G. C.)

FRANCYA.

Paryż, dnia 19 Maja.

Zgon Xięcia Talleyranda zajmuje bez wątpienia w tej chwili tysiączne pióra, czyniąc przedmiotem rozmaitych uwag życie człowieka, który przez pół wieku odegrał jedną z najwazniejszych ról w zawodzie politycznym. Notaryusz Chatelain złożył dnia wczorajszego testament nieboszczyka w ręce prezesa trybunału pierwszej instancyi; Xięźnę Dino, synowicę swoją, ustanowił Xięźnę jeneralną successorką, ale zapisał także znaczne legata i Xięciu Valençay, bratniemu wnukowi swemu. Przy testamentie jest dołączone własnoręcznie napisane oświadczenie Xięcia, w którym wyjaśnia polityczne postępowanie swoje pod rozmaitymi Rządami, poczynszy od 1789 r. Testament i rzeczone dopiero oświadczenie, były już napisane w roku 1836. Nieboszczyk zakazał jak najmocniej spadkobiercom swoim, ażeby pamiętników jego, które są w Anglii złożone, przed upływem lat 30 nie drukowano. Polecił im zarazem, aby zaprzeczyli wszystkiemu, cokolwiekby przed tym czasem w jego imieniu ogłoszone być mogło. Testament kończy się wyznaniem, że umiera w religii Rzymsko-Katolickiej. — Podług dziennika *La Presse*, podpisał Xięźnę Talleyrand dnia 17 o godzinie 6 rano, pismo do Papieża, już od trzech miesięcy przygotowane, w którym wynurza żał z powodu należenia dotak nazwanej mszy konstytucyjnej na polu Marsowém. Temu podpisowi służyło za świadków czterech parów, między którymi dwóch, dawniej missye zagraniczne sprawujących. Rano o godzinie 8 tegoż dnia, odwiedził Król, w towarzystwie siostry swojej (madame Adelaide), chorego, który widząc ich powiedział: „Jestem największy zaszczyt, jakiego dotąd doznał dom mój, a zwracając następnie oczy po pokoju dodał: „Winięciem dopeźnić pewien obowiązek, to jest przedstawić W. Kr. Mości te z obecnych osób, które tego zaszczytu nie miały jeszcze“; poczem wymienił swego lekarza, chirurga i kamerdynera. Wszystkie osoby, przybywające dla odwiedzenia go, kazał Xięźnę wprowadzić do pokoju. O godz. 3 z południa, przyjął z rąk Xięźny Dupanloup, ostatnie namaszczenie. Między osobami, które rad był widzieć u siebie przed zgonem, uważano pewnego młodzieńca z rodziny jego, na którego wskazując powiedział: „Patrzcie, oto świat: tam początek, tu koniec.“ — Pierwsze doniesienie o zgonie Xięcia nie było dokładne; niemal wszystkie dzienniki zgadzają się na to, że umarł dopiero d. 17 o godzinie 4 z rana. — Kiedy kilka osób nagliło Xięcia Talleyranda w dniu 16 wieczorem, aby podpisał wiadomy list do Papieża, miał na to odpowiedzieć: „Cierpliwości, cierpliwości; nigdy się w moim życiu nie śpieszył nad potrzebę, i dla tego zawsze przybyłem na sam czas.“ W wigilię zgonu, miał jednakże mówić: „Teraz już jest czas, niechaj mi podadzą pióro“; a następnie podpisał pewną ręką i wyrażnie ten ważny akt. Utrzymują jednakże, że w owym liście panuje ton, tak poważny, że takowy pod żadnym pozorem nie może służyć za dowód słabości. — W liczbie osób, które w chwili zgonu Xięcia były obecne w pokoju, wymieniają Xięźnę Dino, Barona Barante, Hrabiego Sebastiani i mnóstwo znakomych gości. Dziś zaczęto balsamować ciało, które za kilka dni, stosownie do woli zmarłego, w Valençay złożone zostanie. — Opowiadają, że Xięźnę, przewidyując zbliżającą się chwilę ostatnią, uporządkował ostatecznie wszystkie sprawy swoje, a wielką ilość papierów, zawierających ważne tajemnice polityczne, miał złożyć w ręce Króla. — Był on zaszczycony od wszystkich Monarchów europejskich najznakomitszemi orderami; uważano wszakże, że po utworzeniu Królestwa Belgickiego, nie otrzymał żadnego orderu od Króla Leopolda. — Aż do ostatniego tchnienia nie stracił Xięźnę przytomności umysłu. Wiadomo, że był zawsze niespokojny o to, aby nie umrzeć w Paryżu. Odwołanie z jego strony, tak zwanych błędów religijnych, uprzętnęło wszelkie przeszkody, jakich się obawiał względem ostatniej dla zwłok swoich przysługi.

— Pan Thiers miał wczora posłuchanie u Xięcia Orleans. — Jenerał Haxo, jest niebezpiecznie chory.

— Xięźnę Joinville, zabawiwszy przez 7 tygodni w Rio-Janeiro, odptęnął ztamtąd na pokładzie okrętu *Hercules*, w kierunku na Cayenne.

— *Ami de la Charte*, dziennik wychodzący w Nantes, zapewnia, że w pałacu pod Freigné, należącym do Marszałka Bourmont, czynią przygotowania na przy-

принятія хозяина, который намѣренъ возвратиться во Францію.

— Изъ Логроньи получено въ Байоннѣ слѣдующее извѣстіе отъ 10 Мая: „Все войско Эспартеры идетъ въ Логронью и Лодозу, чтобы напасть на Карлистовъ въ Наваррѣ. Полковникъ Леонъ-эль-Конде, который занялъ уже всю линію близъ Арга, подтверждаетъ въ донесеніяхъ своихъ о большихъ беспорядкахъ происшедшихъ въ войскѣ Донъ-Карлоса. Перехватили курьера съ депешами къ Кабрерѣ, чтобы онъ для облегченія Донъ-Карлосу переправы чрезъ эту рѣку и для усмиренія мятежа, послышалъ къ Эбру. Впрочемъ подтверждается, что Донъ-Карлосъ, оставилъ уже Эстеллу, перешедъ въ Оньяту. Эспартеро отправивъ войско въ Віану, самъ обратился въ Лодозу, чтобы посоветоваться съ Генераломъ Але и Полковникомъ эль-Конде на счетъ мѣръ, какія должно принять.“

— Подтверждается извѣстіе, что Генераль Виллареаль, принялъ предводительство всѣхъ недовольныхъ. Онъ не хотѣлъ идти въ Бискаю и объявилъ Министрамъ Донъ-Карлоса, что если имъ угодно, они могутъ подвергнуть его ответственности. Мунагорри находился еще при границѣ, но все старается воспользоваться представляющимися состояніямъ дѣль.

21-го Мая.

Слышно, что Король отсрочилъ до будущей весны предполагаемое путешествіе въ южныя провинціи.

— Комиссія Палаты Перовъ занимающаяся проектомъ о redukcii рентовъ, единогласно объявила себя противу сего проекта; сомнѣвается даже, чтобы Правительству предоставлено было право уплачивать ренты.

— Войско отправляемое къ Белгійской границѣ, состоятъ будетъ изъ 9 батал. легкой пѣхоты, 33 батал. линійной пѣхоты, 12 эскадроновъ конныхъ егерей, 6 эскадр. гусаровъ 6 артиллерійскихъ батерей и одного сапернаго батальона.

— Правительство объявило вчера слѣдующую телеграф. депешу изъ Нарбонны отъ 19 Мая: „Карлистскій корпусъ, состоящій изъ 1,650 чел. которыми командуетъ Зорелла, 17-го числа с. м. разбитъ близъ Фигвераса 600 Христиносимаи подъ командою Губернатора Весонни. На мѣстѣ пало 100 Карлистовъ, а 100, между которыми 8 Офицеровъ, взяты въ плѣнь.“

— Изъ Логроньи уведомляютъ отъ 13 Мая: „Фавъ Галень отправился въ Віану съ 8,000 чел. Эспартеро находился въ Лодозѣ. Леонъ-эль-Конде подкрѣпленный двумя бригадами осадилъ Эшарри, и авангардъ свой разставилъ до Ортензы на одну милю отъ Эстеллы. Але поставилъ 6,000 чел. на линіи отъ Пуэнта ла Рейна до Санта Барбара; такимъ образомъ около Эстеллы соберется почти 36,000 чел. Эспелета напалъ на Аббата Мерино близъ деревни Коварубіасъ и отобралъ у него 30 чел. съ значительнымъ количествомъ повозокъ нагруженныхъ продовольствіемъ. По такомъ приключеніи Мерино отправился въ Аррагонію а Эспелета въ Санто Леонардо, гдѣ находятся Карлистскіе магазейны.“ (G. C.)

А н г л и я.

Лондонъ, 19 го Мая.

Жур. *Courrier* уведомляетъ, что телегр. депеша полученныя 15 Мая въ Парижъ должны быть не вдругъ опубликованы Правительствомъ, ибо частныя письма полученныя въ Лондонѣ содержатъ уже точныя подробности о происшествіяхъ въ Испаніи, и изъ нихъ видно, что войско Донъ-Карлоса въ совершенномъ разстройствѣ, такъ какъ Наварцы убѣдились, что добровольные уговоры съ Христиносимаи, представляютъ единственное средство къ окончанію междоусобной войны.

— Прибылъ сюда племянникъ Короля Аудигской страны въ Ость-Индіи; онъ имѣетъ около 30 лѣтъ и отлично образованъ. — Прибылъ также бывшій Канадскій Генераль-Губернаторъ, Гр. Госфордъ.

— Въ Канадѣ совершенно запрещены нѣкоторыя изъ Американскихъ газетъ, а даже прекращено изданіе одного Англійскаго журнала, порицавшаго посольство Графа Дургамъ.

— Астрономъ Сиръ Джонъ Гершпель, возвратился уже съ Мыса Доброй Надежды въ здѣшнюю столицу. (G. C.)

Н и д е р л а н д ы.

Гага, 17-го Мая.

Крики: пожаръ! пожаръ! разбудили жителей здѣшней столицы. Страхъ ихъ усугубился, когда узнали, что загорѣлся королевскій лѣтній дворецъ (Bosch). Толпа народу и пожарныя трубы подоспѣли на помощь, но пламя такъ быстро распространилось, что часть зданія сгорѣла въ одно мгновеніе.

жестіе вѣстителя, который постановилъ wrócić do Francyi.

— Z Logroño otrzymano w Bayonnie następującą wiadomość pod dniem 10 Maja: — „Całe wojsko Espartery idzie do Logroño i Lodosa, dla uderzenia na Karolistów w Nawarrze. Półkownik Leon el-Condé, który zajął już całą linią pod Arga, stwierdza w raportach swoich wielkie niezgody, w wojsku Don Carlosa wybuchły. Przejęto gońca z depeszami do Cabrery, któremu polecono, ażeby śpieszył ku Ebro dla ułatwienia Don Karlosowi przeprawy przez tę rzekę i przytłumienia powstającego buntu. Potwierdza się zresztą, że D. Karlos opuścił już Estellę, przynosząc się do Onate. Espartero posyła swoje wojsko do Viana, sam pojedzie do Lodosa, żeby naradzić się względem środków, jakie przedsięwziąć wypadnie, z Jenerałem Alaix i Półkownikiem el Conde.“

— Potwierdza się, że Jenerał Villareal stanął na czele nawaryjskich malkontentów. Nie chciał on iść do Biskai i oświadczył Ministrom Don Karlosa, iż jeżeli chcą, mogą go za to do odpowiedzialności pociągnąć. Muñagorri jest jeszcze na granicy, ale czyni przygotowania, żeby korzystać z podającego się stanu rzeczy.

Dnia 21.

Słychać, że Król odłożył do przyszłej wiosny, podróż zamierzoną do południowych prowincyj.

— Komisya Izby Parów, zajmująca się rozbiorem projektu o redukcji rentów, oświadczyła się jednomyślnie przeciwko temuż projektowi; wątpi nawet, iżby mogło Rządowi służyć prawo opłacenia rentów.

— Wojsko wysyłające się na granicę belgicką, będzie złożone z 9-ciu batalionów piechoty lekkiej, 33 batalionów piechoty liniowej, 12 szwadronów strzelców konnych, 12 szwadronów dragonii, 6 szwadronów huzarów, 6 bateryj artylerji i jednego batalionu saperów.

— Rząd ogłosił wczora następującą depeszę telegraficzną z Narbony, d. 19 Maja: „Korpus Karolistowski wynoszący 1,650 ludzi, którym dowodzi Zorella, został d. 17 b. m. pobity pod Figueras przez 600 Krystynistów, zostających pod dowództwem Gubernatora Vesonny. Legło trupem 100 Karolistów, a 100, między którymi 8 oficerów, dostało się w niewolę.“

— Z Logroño donoszą pod d. 15 Maja: „Do Vianna udał się van Halen na czele 8,000 ludzi. Espartero znajduje się w Lodosa. Leon el Conde, wzmocniony dwiema brygadami, osadził Echarri, a przodkowe straże swoje wystawił aż do Orteiza, o jedną legua od Estelli. Alaix rozstawił 6,000 ludzi na linii od Puente de la Reyna do Santa Barbara; tym sposobem koncentruje się 36,000 ludzi około Estelli. Espeléta uderzył na Xiędza Merino pod Villa Covarubias i zabrał mu 30 ludzi ze znaczną ilością wozów, naładowanych żywnością. Po wydarzeniu tém, udał się Merino do Arragonii, a Espeléta do Santo-Leonardo, gdzie się Karolistowskie magazyny znajdują.“ (G. C.)

А N G L I A.

Лондонъ, дня 19-го Мaja.

Дзиенник *Courrier* доноси, że депеше телеграфичне d. 15 Maja nadeszły do Paryża, nie musiały być natychmiast przez Rząd ogłoszone, gdyż listy prywatne nadeszły do Londynu, zawierają już dokładne szczegóły o wypadkach w Hiszpanii i z nich się okazuje, że wojsko Don-Carlosa znajduje się w zupełnym stanie rozsprzężenia, ponieważ się Nawarozycowie przekonali, że dobrowolna ugoda z Krystynistami przedstawia jedyny środek zakończenia wojny domowej.

— Przybył tu Synowiec Króla kraju Andii, w Indyach Wschodnich; może mieć około lat 30 i posiada bardzo piękne ukształcenie. — Przybył także dotychczasowy Jeneralny Gubernator Kanady, Hrabia Gosford.

— W Kanadzie zakazano zupełnie niektóre z gazet Amerykańskich, a nawet wstrzymano wydawanie jednego Angielskiego Dziennika, naganiającego postanowienie Hrabiego Durham.

— Astronom Sir John Herschel, powrócił już z Przyładku Dobrej Nadziei do tutejszej stolicy. (G. C.)

N I D E R L A N D Y.

Haga, dnia 17 Maja.

Okrzyk, ogień! przebudził dzisiaj mieszkańców tutejszej stolicy, lecz przestraszył doszedł do najwyższego stopnia, gdy się dowiedziano, że gore letnie mieszkanie Królewskie (Bosch). Tłum ludu i sikawki nadeszły na pomoc, atoli płomień szerzył się z taką gwałtownością, że część pałacu w jednej spłonęła chwili. Naj-

Прежде всѣхъ прибыли на мѣсто пожара Прусскій Посланникъ Графъ Лотумъ, Принцъ Оранскій и Принцъ Александръ. Король лично распоряжалъ работами. Пожаръ начался въ дѣвичей Прусской Принцессы, близъ Королевской опочивальни. Вся Королевская фамилія находится въ вождельномъ здравіи. Такъ называемая Оранская зала уцѣлѣла, и полагаютъ, что высокія особы, обитавшія во дворцѣ, будутъ продолжать жить въ ономъ. Въ половинѣ девятаго, Король прибылъ въ столицу, гдѣ былъ встрѣченъ жителями съ живѣйшею радостію.

(O.G.C.H.)

Г Е Р М А Н І Я.

Франкфуртъ, 16-го Мая.

Сегодня-опять начались сеймовыя засѣданія Германскаго Союза, подъ предѣлательствомъ Графа Мюнхъ-Белингаузена, Австрійскаго Посланника.

— По доведеніи изъ Ганновера, общества и города, не хотѣвшихъ посылать иначе своихъ депутатовъ во вторую Палату Генеральныхъ Штатовъ, какъ подъ условіемъ ссылающимся на прежнее уложеніе, на что Правительство не хотѣло согласиться, посылаютъ ихъ теперь правда безъ сего предваренія, все однако въ духъ увеличенія оппозиціи, какъ убѣждаетъ въ томъ представленная недавно записка. Какъ бы то ни было, впрочемъ пріятно видѣть, что затрудненія представлявшіяся въ Ганноверскихъ дѣлахъ значительно уменьшились отъ взаимныхъ соглашеній во многихъ обстоятельствахъ, какъ со стороны Правительства такъ и жителей. По всему видно, что результатъ будетъ къ общему удовольствію.

— Король Ганноверскій, отмѣнилъ кажется первоначальное предположеніе и не будетъ въ Лондонѣ на коронаціи своей племянницы. (G.C.)

Нюрнбергъ, 9-го Мая.

Несчастный случай обратилъ на себя сегодня всеобщее вниманіе. Два жилые дома, на площади Альбрехта Дюрера (бывшемъ молочномъ рынкѣ), около четырехъ часовъ утра, обрушились съ ужаснымъ трескомъ, и къ несчастію, погребли подъ развалинами нѣкоторыхъ изъ своихъ обитателей. За нѣсколько времени предъ симъ, щели въ стѣнахъ и другіе признаки ясно показывали предстоящую опасность, и по сей причинѣ, строительная полиція назначила сдѣлать имъ осмотръ сегодня, въ семь часовъ утра. Семейство хозяйина одного изъ сихъ домовъ, токаря Линка, бывшаго въ отсутствіи по дѣламъ, внявъ предостереженіямъ, переехало наканунѣ вечеромъ въ заднее жильѣ, и такимъ образомъ успѣло спастись. Но хозяйинъ другого дома, хлѣбникъ Дитрихъ, не послушался спасительныхъ совѣтовъ, хотя призванные имъ рабочіе вчера еще объявили, что паденія должно ждать съ минуты на минуту. За такую самонадѣянность заплатилъ онъ жизнью. Подмастерье, услышавъ сегодня сильный трескъ, далъ тотчасъ знать о томъ хозяйину и бросился изъ дому. Последній хотѣлъ сдѣлать то же, но на порогъ застигнутъ былъ паденіемъ дома и погибъ въ развалинахъ, изъ-подъ которыхъ вытаскивали потомъ страшный, обезображенный трупъ его. Жена хлѣбника спасена и вѣнъ всякой опасности. Трое дѣтей ея (сынъ шестнадцати, двѣ дочери — одна 17-ти, а другая 20 лѣтъ), погребены подъ грудю камней! — По показаніямъ подмастерья, спальня послѣднихъ была въ нижнемъ этажѣ, и въ то мгновеніе, когда онъ выбѣжалъ изъ дома, несчастныя уже встали. Сегодня утромъ послышался слабый, жалобный стонъ; но не смотря на всѣ усилія, до сихъ поръ (3 часа по полудни) не могли еще проникнуть до несчастныхъ, положеніе которыхъ, если онѣ и остались какимъ нибудь чудомъ живыми, должно превосходить въ тысячу разъ всѣ мученія смерти. Множество голубей, уцѣлѣвшихъ при разрушеніи, слетѣвшихъ на обломкахъ и ища прежнихъ гнѣздъ своихъ, представляли трогательное зрѣлище. Другіе, не столь счастливые, найдены раздавленными. Сверхъ того, вытаскивали изъ-подъ щебня одну убитую собаку.

10-го Мая.

Бѣдственное разрушеніе домовъ привело вчера въ движеніе цѣлый городъ; во весь день жители приходили смотреть на это явленіе, къ счастью, здѣсь очень рѣдкое. Площадь Альбрехта Дюрера и ея окрестности безпрестанно были устьяны народомъ, и горестное вниманіе приковало взоры къ мѣсту несчастнаго событія. Все еще не теряли надежды увидѣть спасеніе хотя нѣкоторыхъ изъ погребенныхъ подъ развалинами. Послѣ постоянного, утомительнаго разрытія обломковъ, которое продолжалось цѣлые 15 часовъ, добрались наконецъ, въ семь часовъ вечера, до того мѣста, гдѣ лежали обѣ дѣвчичи... но тамъ нашли лишь одни трупы!... Несчастныя, какъ кажется, застигнуты были смертію въ ту самую ми-

пьерви przybyli: Poseł Pruski Hr. Lottum, Xiążę O-ranii i Xiążę Alexander. Król był wszędzie sam o-becnym, i kierował pracami. Ogień wybuchnął w po-kojach kobiet Xiężny Pruskiej, w bliskości sypialne-go Królewskiego pokoju. Wszystkie dostojne Osoby znajdują się w pożądaném zdrowiu. Tak nazwana Sala Orańska ocalała; sądzą, że i nadal Wysokie Osoby będą mogły bawić w spomnioném mieszkaniu Królewskiem. O 8½ wrócił Król do miasta, gdzie od ludności stoli-cy z najżywszą przyjęty został radością.

(A.P.S.Z.)

Н І Е М С У.

Frankfort, 16 Maja.

Дзисъ rozpoczęły się nanowo posiedzenia sejmowe Związku Niemieckiego, pod prezydencyą Hr. Münch-Bellinghausen, Po-fa Austriackiego.

— Według doniesień z Hannowerskiego, te korporacje i miasta, które nie chciały inaczej postać swych depntowanych do drugiej Izby Stanów Jeneralnych, jak tylko pod zastrzeżeniem, odwołującym się do dawnej ustawy, na co Rząd przyzwolić nie chciał, posyłają ich teraz wprawdzie bez tego zastrzeżenia, zawsze jednakże w duchu powiększenia opozycyi, jak o tém przedstawione nie dawno *pro memoria* przekonywa. Jakkolwiek bądź, przyjemną jest rzeczą widzieć, że trudności, dotąd w rzeczy Hannowerskiej zachodzące, znacznie się już zmniejszyły, a to przez zabopólne, tak ze strony Rządu, jako i mieszkańców, w wielu okolicznościach poczynione ustąpienia. Wszystko, zapowiada, że rezultat wypadnie z powszechnym zadowoleniem.

— Król Hannowerski, zmienił podobno pierwotny zamiar i nie będzie w Londynie na koronacyi swojej Brantanki. (G.C.)

Norymberga, 9-го Maja.

Nieszczęśliwy przypadek zwrocилъ dziś na siebie powszechną uwagę. Dwa mieszkalne domy na placu Albrechta Düner (byłym rynku mlecznym), około czwartej godziny z rana, upadły z okropnym trzaskiem, i na nieszczęście zagrzebły pod rozwaliskami niektórych ze swoich mieszkańców. Przed niejakim czasem, rysy w ścianach i inne znaki widocznie zapowiadały grożące niebezpieczeństwo, i dla tej przyczyny, policya budownicza miała je dziś obejrzeć o siódmej z rana. Rodzina gospodarza jednego z tych domów, tokarza Linka, który nie był obecnym podówczas, dla ostrożności przeniosła się w wigilią przypadku wieczorem do tylnego mieszkania, i tym sposobem uratowała siebie. Ale gospodarz drugiego domu, piekarz Dietrich, nie słuchał rad zbawiennych, chociaż wezwał przezeń robotnicy wczora jeszcze oznajmili, że zawałenia trzeba się spodziewać co chwila. Za tak nierozumną śmiałość przypłacił życiem. Podmajster, postyszawszy dzisiaj mocny łoskot, uwiadomił natychmiast o tém gospodarza i rzucił się z domu. Gospodarz chciał toż samo uczynić, ale na progu zachwycony upadkiem domu, zginął w jego zwaliskach, zpod których wyciągniono potem straszne, spotwarzone jego ciało. Zona piekarza została uratowana i nie jest w niebezpieczeństwie. Troje dzieci jej (syn lat szesnastu, dwie córki — jedna siedemnastu, a druga dwudziestu lat), pogrzebione są pod kopą kamieni! — Podług opowiadania podmajstra, sypialnia ostatnich była na niższym piętrze, i w tej chwili, kiedy on wybiegł z domu, nieszczęśliwe już były wstały. Dzisiaj z rana postyszano ślaby, żałośny jęk; ale pomimo wszelkich usiłowań, do tychczas (do 3 ej z południa) nie potrafiono jeszcze dostać się do nieszczęśliwych, stan których, jeżeli jakimkolwiek cudem zostały w życiu, powinien przechodzić tysiąc razy wszystkie męki śmierci. Mnóstwo gołębi, ocalałych przy upadku, zleciawszy się na obłamkach i szukając gniazd swoich, przedstawiało widok poruszający. Inne, mniej szczęśliwe, znalezione rozgniecionemi. Oprócz tego, wyciągnięto zpod gruzu psa zabitego.

Dnia 10.

Nieszczęśliwy upadek domów poruszył wczora całe miasto; przez cały dzień mieszkańcy przychodzili patrzeć na to zjawisko, szczęściem to rzadkie. Plac Albrechta Düner i jego okolice nieustannie napełnione były ludem, ze smutkiem oglądającego na miejsce nieszczęśliwego wypadku. Nie tracono jeszcze nadziei ujrzenia niektórych z pogrzebionych pod zwaliskami. Po usilném aż do zmordowania rozkopaniu obłamków, które 15-cie godzin trwało, dostano się nakoniec, o siódmej wieczorem, do miejsca, gdzie leżały obie dziewczyny... ale znaleziono tam same tylko tрупы!... Nieszczęśliwe, jak się zdaje, zachwycone zostały śmiercią w tej chwili, kiedy chciały uporządkować ubior głowy. U jednej z nich ręka leżała na potylicy, gdy tymczasem druga

внугу, когда хотѣли привести въ порядокъ головной своей уборы. У одной изъ нихъ рука лежала на затылкѣ, между тѣмъ какъ другая сестра судорожно схватилась за защѣлку дверей. Спусти около часа, вытащили съ великимъ трудомъ и трупъ брата. (С.И.)

ШВЕЙЦАРІЯ.

Луцернъ, 13-го Мая.

Предсѣдательствующій Кантонъ отъ 11 ч. с. м. издалъ циркуляръ ко всемъ Союзнымъ Штатамъ объявляя между прочимъ: „что какъ въ слѣдствіе большаго скопища 6-го ч. Мая, при общественномъ собраніи Кантона Швицъ близъ Ротентурма, до сихъ поръ въ этомъ Кантонѣ не прекращается столь сильное волненіе, что можно опасаться беспорядковъ, которые могутъ нарушить общественное спокойствіе и порядокъ, по каковой причинѣ нѣкоторыя фамиліи уже удалились, то Предсѣдательствующій Кантонъ нашель себя вынужденнымъ, не смотря на то, что не получилъ еще официальныхъ извѣстій, предостеречь о томъ всѣ Кантоны смежныя съ Кантономъ Швицъ, и предложить имъ бдительность на основаніи союзныхъ обязанностей, съ тѣмъ, что онъ уже назначилъ союзныхъ комиссаровъ въ помннутый Швицкій Кантонъ и проч.“

Кромѣ того Предсѣдательствующій Кантонъ издалъ къ гражданамъ Швицкаго Кантона слѣдующую прокламацію: Предсѣдательствующій въ Союзъ Кантонъ къ сожалѣнію узнавъ, что 6-го ч. Мая въ Ротентурмскомъ кантонномъ собраніи, насильственными дѣйствіями распущена главная законодательная и избирательная власть Швицкаго Кантона. Такимъ образомъ произошла анархія и нарушено спокойствіе и личная безопасность. Такъ какъ Предсѣдательствующій Кантонъ подвергается ответственности за сохраненіе спокойствія и внутренней безопасности въ Швейцаріи, то посылаетъ къ вамъ Депутатовъ Гг. Вильгельма Неффа ландмана изъ Ст. Галлена и Адольфа Гертенштейна, Предсѣдателя уголовного суда, члена Большаго Совѣта Луцернскаго Кантона, въ качествѣ союзныхъ комиссаровъ, чтобы въ округахъ и обществахъ Швицкаго Кантона возстановить спокойствіе, главныхъ нарушителей общаго блага лично подвергнуть ответственности, и содѣйствовать къ возстановленію законнаго порядка мирнымъ образомъ. Полагаемъ на вашу честность въ той увѣренности, что мѣра эта будетъ достаточною, чтобы достигнуть предположеннаго союзомъ возстановленія спокойствія, и на уложеніе основнаго порядка, чѣмъ избѣгнуть Предсѣдательствующій Кантонъ другихъ мѣръ кромѣ тѣхъ, какія уже предположены въ отношеніи должной осторожности. Данъ въ Луцернѣ 11-го Мая 1838 года. (G. C.)

ИСПАНІЯ.

Мадридъ, 10-го Мая.

Вчера Министръ милостей и юстиціи, сообщилъ Палатѣ Депутатовъ рапортъ Интенданта Сарагоссы о происшествіяхъ въ Бискайскихъ провинціяхъ, въ которыхъ кромѣ извѣстныхъ уже подробностей содержится, что три Подполковника и нѣкоторое число солдатъ изъ корпуса Генерала Негри, перешли къ войску Королевы.

— Носится здѣсь слухъ, требующій впрочемъ подтвержденія, что Генераль Негри взятъ въ плѣнъ и отведенъ въ Бургосъ.

— Между рѣкою Гадахосъ (извѣстною у Римлянъ Салсумъ) и мѣстечками Кансена и Салобраль, открыты на дняхъ источники рути, гораздо обильнѣе находящихся въ Алмаденѣ.

— Графъ Эспартеро уведомилъ Правительство, что онъ отправляется въ Эстеллу, гдѣ надѣется получить значительныя выгоды въ пользу Королевы, по поводу несогласій происшедшихъ между Карлистами.

— Слышно, что не смотря на представляющуюся затрудненія, здѣшнее Министерство надѣется еще сдѣлать заемъ въ 500 мил. реаловъ. Отправленъ третьяго дня курьеръ въ Парижъ съ новыми предложеніями Г-ну Агаду и Г-ну Лафиту. (G. C.)

РАЗНЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Изъ Парижа пишутъ, что Бернардъ Раймондъ, послѣдній гротмейстеръ ордена Рыцарей Храма, умеръ недавно въ южной Франціи. 52 года былъ онъ въ этомъ званіи. Въ духовномъ завѣщаніи назначилъ онъ Сира Сиднея Смита своимъ преемникомъ. Со времени смерти Іакова Молей, орденъ Рыцарей Храма не преставалъ существовать во Франціи. Нерѣдко Принцы царствующей фамиліи были гротмейстерами этого ордена, а въ томъ числѣ одинъ изъ Орлеанскихъ Герцоговъ. Орденъ сохранилъ древній пра-

siostra chwyciła się z wytężeniem za kłamkę drzwi. Po upływie około godziny, z wielką trudnością dostali i ciało brata. (P.P.)

S Z W A J C A R Y A.

Lucerna, 13 Maja.

Kanton prezydujący wydał pod d. 11 b. m. okólnik do wszystkich stanów związkowych, z oświadczeniem między innemi: „że gdy w skutku gwałtownego zgiełku na dniu 6 Maja przy zebraniu gminnym kantonu Szwyc pod Rothenthurm, trwa dotąd w tymże kantonie tak mocne wrzenie, że należy obawiać się zaburzeń spokojności publicznej i porządek naruszyć mogących, z powodu czego niektóre rodziny już się wydały; kanton prezydujący znalazł się przeto w konieczności, pomimo, że urzędowych doniesień w tej mierze nie otrzymał jeszcze, ostrzedz o tém wszystkie, z kantonem Szwyc graniczące kantony i wezwać je do należącego z obowiązków związkowych przestrzegania; z tém nadmienieniem, że wyznaczył już kommissarzy związkowych do rzeczzonego kantonu Szwyc, etc.“

Prócz tego wydał kanton prezydujący do ziemianów kantonu Szwyc, odezwę osnowy następującej:— Kanton prezydujący w Związku, dowiedział się z boleścią, że d. 6 Maja na zgromadzeniu kantonowem rothenthurmskiem, rozwiązano przez czynny gwałtowny naoczny władzę prawodawczą i wyborczą kantonu Szwyc. Tym sposobem powstał bejrząd, a w skutku tego naruszona została spokojność i bezpieczeństwo prywatne. Gdy kanton prezydujący jest odpowiedzialny za utrzymanie spokojności i bezpieczeństwa wewnątrz w Szwajcarii, deleguje zatem do was PP. Wilhelma Näff landmana z St. Gallen i Adolfa Hertenstein, Prezesa Sądu Kryminalnego, członka Wielkiej Rady kantonu Lucerny, jako kommissarzy związkowych, ażeby w obwodach i gminach kantonu Szwyc pokoj przywrócić, sprawców popełnionych gwałtowności, osobiście do odpowiedzialności pociągnąć i sprawić, aby prawny porządek w drodze pokoju i przyzwrotności przywrócić. Polegamy na waszej uczciwości w nadziei, że ten środek będzie dostateczny dla dopięcia zamierzonego przez związek przywrócenia spokojności i na ustawie ugruntowanego porządku, przez co nie będzie zmuszony kanton prezydujący użyć innych środków, jakie ze względu należnej ostrożności, już są przygotowane. Dan w Lucernie d. 11 Maja 1838 roku. (G. C.)

H I S Z P A N I A.

Мадридъ, 10-го Мая.

Дня вчерашняго удеили Ізбие Депутованыхъ Министръ Ласкъ и Справедливости, рапортъ Интендента Сарагоссы, о wypadкахъ въ провинціяхъ Бискайскихъ, въ котрымъ, oprócz wiadomychъ już szczegółów, doniesiono, że trzech Podpótkowników i pewna liczba żołnierzy z korpusu Jenerała Negri, przeszli na stronę wojska Królowej.

— Obiega tu pogłoska, potrzebuująca jednakże stwierdzenia, że Jenerał Negri w niewolę wojenną zabrany i do Bargas odprowadzony został.

— Między rzeką Guadajos, (ową sławną u Rzymian Salsum), a miasteczkami Cicensa i Salobral, odkryto w tych dniach nowe źródła srebro żywego, obfitsze od znajdujących się w Almadach.

— Hrabia Luchana (Espantero) doniosł Rządowi, że udaje się do Estelli, gdzie spodziewa się osiągnąć w sprawie Królowy znaczne korzyści, z powodu niezgody panującej między Karlistami.

— Słychać, że, pomimo zachodzących trudności, Ministerium tutejsze ma jeszcze nadzieję uzyskać pożyczkę na 500 mill. realow. Wysłany dnia onegdajszego gońiec do Paryża, powiozł właśnie nowe propozycje Panu Aguado i Panu Lafitte. (G. C.)

Rozmaite Wiadomości.

Nadeszła wiadomość z Paryża, że Bernard Raymond, ostatni Wielki Mistrz Templaryuszów, umarł niedawno w południowej Francyi, po pięćdziesiąt-dwuletnim urzędowaniu. Testamentem mianował swoim następcą Sir Sidneja Smith. Zakon Templaryuszów nie przestawał istnieć we Francyi, od śmierci Jakóba Mołay; owszem miewał ciągle wielkich Mistrzów, którymi bywali niekiedy Xiążęta krwi Królewskiej, a między innymi jeden z Xiążąt Orleańskich. Zachował ten zakon dawniejsze urządzenia i statuta, i liczył w swym

ва свои, и многие изъ значительнѣйшихъ людей были членами этого общества. Гр. Монталиве, Герцогъ Монтебелло Г-нъ Бартъ, принадлежатъ къ ордену Рыцарей Храма.

— Зданіе, воздвигаемое близъ Регенсбурга, называется: *Walhalle*, можетъ, по всей справедливости почтеться лучшимъ изъ всѣхъ памятниковъ, украшающихъ Германію. Второе мѣсто послѣ него займетъ памятникъ, сооружаемый близъ Гротенбурга, въ княжествѣ Детмольдъ. (Тацитъ называетъ его городомъ Тевтоновъ). Онъ будетъ воздвигнутъ въ честь Германа, потомка Херусковъ, освободителя Германіи изъ подъ владычества Римлянъ. Владѣтельный Герцогъ выдалъ изъ собственныхъ суммъ 800 талеровъ. Требуемая на сооруженіе памятника сумма 20,000 талеровъ, имѣетъ быть пополнена добровольными приношеніями. Надобно полагать, что жители Германіи будутъ стекаться въ Гротенбургъ, видѣть памятникъ прежней своей славы. (О.Г.Ц.П.)

Прибыль въ Вильну извѣстный въ Европѣ художникъ акустическихъ произведеній Г. Фридрихъ Кауфманъ изъ Дрездена, изобрѣвшій четыре особенныхъ, удивительныхъ инструмента. Что только могли мы узнать о нихъ изъ иностранныхъ и Петербургскихъ журналовъ, сообщаемъ нашимъ читателямъ.

Четыре инструмента: *Гармонихордъ*, *Симфоніонъ*, *Хордаулодіонъ*, *Салпингіонъ* и извѣстный *Трубачъ-Автоматъ*, играютъ каждый отдѣльно разныя музыкальныя пьесы, и потомъ такъ соединяются въ общемъ финаль, что кажется какъ бы гремѣлъ цѣлый оркестръ. Салпингіонъ состоящій изъ девяти трубъ, изъ коихъ каждая имѣетъ болѣе одного тона, не только заслуживаетъ большое вниманіе но и очень важенъ по приложенію къ строенію органовъ. *Трубачъ-Автоматъ* имѣя пріятный, чистый, настоящій концертный тонъ, принадлежитъ къ самымъ удивительнымъ акустическимъ опытамъ, онъ не только доказываетъ, что труба и безъ клапановъ можетъ производить нѣсколько звуковъ, но своими двойными нотами показываетъ, что воздушный столбъ духового инструмента въ состояніи производить двойную трель, — открытіе самое важное въ ученномъ отношеніи. Коль превосходный предметъ въ теоріи звуковъ, что одинъ инструментъ съ равнымъ успѣхомъ можетъ производить то же, что и двѣ трубы. *Хордаулодіонъ* и *Симфоніонъ* устроены правда по однимъ и тѣмъ же правиламъ, но въ игрѣ а затѣмъ и въ слѣдствіи совсемъ различны. Первой инструментъ изъ флейтъ и флажеолетныхъ тоновъ съ аккомпаниментомъ фортепiano, особенно отличается бѣгlostію игры, нѣжностію и вѣрностію флейтныхъ тоновъ, точностію подыгрывающихъ струнъ равно какъ и всѣми оттънками пріятнаго *ritardando* и *accelerando*. Кажется слышишь двухъ соперничающихъ виртуозовъ на фортепiano и флейтѣ. Еще пріятнѣйшимъ образомъ удивляетъ *Симфоніонъ* своимъ звукомъ и соединеніемъ разныхъ инструментовъ какъ-то: флейтъ, кларнетовъ, флажеолетовъ, фортепiano, треугольника, барабана и кружковъ, которые составляютъ почти полный концертъ. А какъ по особенному механизму, струнный инструментъ даетъ *piano*, *crescendo*, *decrecendo*, *sforzando* и проч., равно и флейта отличается своимъ *crescendo* и *decrecendo* даже въ протяжныхъ нотахъ, то такимъ инструментомъ, можно придать игрѣ болѣе души и жизни, чего до сихъ поръ не встрѣчалось въ музыкальныхъ машинахъ. Здѣсь совсемъ забываешь о машинѣ и кажется слышишь игру существъ одушевленныхъ.

Сколь ни занимательны по своей примѣчательности эти изобрѣтенія гениальнаго художника, впрочемъ *Гармонихордъ* болѣе заслуживаетъ вниманія, своимъ дѣйствіемъ и важностію въ отношеніи искусствъ. Инструментъ этотъ устроенъ по музыкальнымъ правиламъ, которые много будутъ содѣйствовать къ усовершенствованію теоріи трелей и струннаго звука, а это со временемъ доведетъ до чрезвычайныхъ результатовъ, если другой какой нибудь Хладни, славный музыкальный теоретикъ, захочетъ посвятить труды для ученаго опредѣленія сихъ новыхъ правилъ. *Гармонихордъ* въ тонѣ очень сходствуетъ съ гармоникою, превосходитъ только ее объемомъ и многосложностію достоинства. Настоящее его достоинство состоитъ въ возможности произвольнаго усиленія и ослабленія тона, такъ, что безпрестанно можно переходить отъ сильнѣйшаго *forte* къ слабѣйшему *pianissimo*. Г-нъ Кауфманъ играетъ на этомъ инструментѣ, какъ превосходный виртуозъ, важныя пьесы, тоны его поражаютъ душу и располагаютъ слушателя къ грустнымъ мыслямъ.

gronie nader znakomitych ludzi. Hrabia Montalivet, Xiążę Montebello i Pan Barthe, są Templaryuszami.

— Поміędzy pomnikami, obecnie znajdującymi się w Niemczech, wyjąwszy tylko jedną Walhallę pod Ratisboną, będzie niezaprzeczenie najznakomitszym, pomnik przy Grotenburgu, w Xięztwie Detmold, od Tacyta miastem Teutonow zwanym, wzniesiony Hermanowi z pokolenia Cheruskow, owemu oswobodzicielowi Niemiec od przemożnej potęgi Rzymian. Xiążę panujący przeznaczył ze swojej szkatuły 800 tal.; pozostałe koszty, wynoszące mające 20,000 tal., pokryte będą dobrowolnemi składkami. Grotenburg ściągnie pewnie liczne pielgrzymki Niemców, jako pomnik odwiecznej ich sławy. (G.R.K.P.)

Przybył do Wilna najświetniej w Europie znany Kunsztmistrz przedmiotow akustycznych, Pan Fryderyk Kauffman z Drezna, wynalazca czterech osobliwszych, zadziwiających instrumentow. Czegomśy się mogli dowiedzieć o nich z gazet obcych i wiadomości Petersburskich, o tém czytelników naszych uwiadamiamy.

Catery instruments: *Harmonichord*, *Symfonion*, *Chordaulodion*, *Salpingion* i sławny *Trębacz-Avтомат* grają, usiłując zastużyć na pochwałę, każdy z osobna sztuki muzyczne różnego gatunku; potem się tak jednoczą w spólném *Finale*, iż się zdaje, jakby cała orkiestra grała. *Salpingion*, składający się z trąb dziewiciu, z których każda więcej, niżeli jeden ton wydaje, nie tylko zasługuje na wielką uwagę, lecz nader jest ważnym w zastosowaniu do budowy organow. *Trębacz-Avтомат*, wydając ton piękny, czysty, prawdziwie koncertowy, należy do najbardziej zadziwiających doświadczeń akustycznych, nie tylko dowodzi, że trąba i bez kłap może wiele tonow wydawać, lecz przez swe podwójne głosy okazuje, że kolumna powietrzna w dętym instrumencie zdolna jest do drgania podwójnego: odkrycie we względzie umiejętności arcy ważne. Co za walny przedmiot w teoryi głosow, iż jeden instrument może wydać to z równą doskonałością, co dwie trąby. *Chordaulodion* i *Symfonion*, zbudowane wprawdzie istotnie podług jednej zasady, lecz w granii zatém i w skutku różnią się nadzwyczajnie. Instrument pierwszy z fletów i głosow flażoletowych z towarzyszeniem klawikordu odznacza się osobliwie szybkością grania, delikatnością i wybitnością tonow fletowych, dokładnością strun przygrywających, jako i wszelkiemi odcieniami przyjemnego *ritardando* i *accelerando*. Zdaje się słyszemy dwóch współubiegających się mistrzow na fortepiano i flecie. Przyjemniej jeszcze zadziwia *Symfonion* tonem, oraz połączeniem różnych instrumentow: zawiera on w sobie flety, klarynety, flażolety, fortepiano, trójkąt, bęben i talerzyki, a tak wydaje prawie zupełny koncert. A że przez osobliwszy mechanizm instrument strunowy wydaje *piano*, *crescendo*, *decrecendo*, *sforzando* i t. d., i flet równie się daje słyszeć ze swoim *crescendo* i *decrecendo*, w tonach nawet ciągłych; więc przez to można więcj wprowadzić ducha i życia w muzykę, czego dotąd w machinach, grających nie było. Tu zapominały o machinie, i zdaje się słyszemy granie jestestw ożywionych.

Lubo te wynalazki genialnego kunsztmistrza wielce zajmują swą osobliwością; jednak *Harmonichord* na więkşą zasługuje uwagę przez swe działanie i ważność we względach umiejętności. Ten instrument urządzony podług prawideł muzycznych, które się bardzo przyczyniają do udoskonalenia teoryi drgania i dźwięku strun, a ta z czasem do nadwyzczajnych doprowadzi wypadkow, kiedy drugi *Chladni*, sławny teoryk w muzyce, będzie mógł na ustalenie naukowe nowych tych prawideł czynność swoją poświęcić. *Harmonichord* w tonie ma wielkie podobieństwa z harmoniką, przewyższając ją tylko objętością i wielostronnością charakteru. Istotną jego zaletą jest możność samowolnego wzmocnienia i osłabienia tonu, tak, iż od najmocniejszego *forte* aż do całkiem obumierającego *pianissimo* można ciągle przechodzić. Pan Kauffman gra na tym instrumencie, jak prawdziwy wirtuoz, sztuki poważne. Tony jego wzruszają duszę, i słuchacza do żałośnej pobozności wzbudzają.